

JUTRANJE NOVOSTI

NARODNO RADIKALNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan zjutraj, izveniši ponedeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 20.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213

Brojovni naslov: „Novosti-Ljubljana“.

Upravišтво: Marjini trg št. 8. — Telefon št. 44.

Oglesi po tarifu. Sprejemajo se le do 15. ure.

Pisnimim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem č.k. uradu št. 13.238.

Češkoslovaško - jugoslovenska solidarnost.

(1918 — 12. april — 1923.)

«Zvestoba za zvestobo.»

Danes poteče pet let, odkar se je v Pragi položil temelj češkoslovaško-jugoslovenskega bratstva. Manifest, ki ga je tistega dne prečital v Reprezentacijskem domu osi veli in popularni pisatelj Alojzij Jirasek, ni bil več resen memento trditi Avstro-Ogrski, ne, to je bila velika poslanica izven domovine stojičih najboljših sinov obeh bratskih narodov, ki so pripravljali končno svobodo, neodvisnost in ujedinjenje. V tem manifestu je ves češkoslovaški narod prisegel borbo do končne zmage in — kar je zgodovinskega pomena — ta bratski narod je ob tej priliki slovesno izjavil svojo neomajno, na usodo obeh narodov tesno navezano solidarnost z jugoslovenskim narodom.

Mnogo se je spremenilo v petih letih. Po dnevi demobilizacije je napočila doba ureditve s krvjo in solzami priborjenih nacionalnih držav. Češkoslovaški narod je bil na veliki dan svojega vstajenja pripravljen. T. G. Masaryk, dr. Kramar, pokojni dr. Rašín, dr. Engliš, dr. Beneš in cela vrsta najodličnejših voditeljev je bila takoj na svojih mestih, ko je pričelo iz ruševin habsburške monarhije klti novo življenje. Našli so od vojne izmogneno domovino, oslabljeno in za vojne dobave urejeno industrijo, toda ti možje so dvignili svojo domovino iz gospodarskega kaosa v ono višino, na kateri uživa danes vpliv in ugled v vsem svetu. Priznana češka žilavost je premagala vse ovire.

Medtem smo si tudi mi, Srbi, Hrvati in Slovenci, uredili svojo nacionalno državo. Ni še vse tako, kakor bi moralo biti, ali naše razmere se bistveno razločujejo od razmer, ki vladajo v bratski republiki.

Globoka resnica leži v besedah, ki jih je pred petimi leti za Jiraskom izpregovoril znani češki borec dr. Kramar: »Historičen trenutek nas je združil za večne čase, ne le naše zastopnike, temveč naše narode...« Danes, ko gledamo v Benešem delu, v Mali antanti, veliko garancijo našega skupnega vpliva v Srednji Evropi, se šele zavedamo, kaj pomenjajo Kramarove besede. Češkoslovaški narod se je že od vsega početka zavedal, da mu brez dobre in trajne zaslombe v jugoslovenskem narodu ne bo mogoče krotiti notranjih nemških aspiracij. Bistri pogledi češkoslovaških državnikov so veljali ne razdružljivi zvezi s Srbi, Hrvati in Slovenci; vedeli so, da je gospodarska in kulturna povzdiga obeh narodov mogoča le potom najtesnejše politične kooperacije. Tudi nam ni preostalo nič drugega. Obdani od sovražnikov, ki še danes ne verujejo v trajnost nacionalnega in državnega obstoja, ne moremo dovolj oceniti Previdnosti, ki nam je odmerila skupni delokrog s češkoslovaškim narodom.

Prva etapa v razvoju skupnega delovanja je Mala antanta. To je jamstvo, s katerim držimo nedotakljivost mirovni pogodbi. Kar se v petih letih ni zgodilo, bo treba nemudoma napraviti, da bomo vsaj po prvem desetletju češkoslovaško-jugoslovenske kooperacije lahko z zadovoljstvom sklenili gospodarsko in politično bilanco skupnega dela. Besedam naj sledijo dejanja. Upajmo, da bosta Praga in Beograd uresničila želje obeh bratskih narodov.

AVDIJENCE PRI DR. NINČIČU.

Beograd, 12. aprila. (Z) Danes dopoldne je sprejel zunanji minister dr. Ninčič angleškega, grškega in češkoslovaškega poselnika, ter papeškega nuncija.

ROVARJENJE »MAKEDONSTVU« JUŠČIH.

Skoplje, 12. aprila. (B) Makedonstvujušči nadaljujejo še vedno svojo akcijo za doseg avtonomne Makedonije. Svoje pristaše imajo celo na našem ozemlju in pripravljajo nove vpadne. To njihovo namero dokazujejo najbolj njihovi proglasi, kaj se pripravljajo v Južni Srbiji. Zadnje dni je dobilo več oseb take proglase, ki so imeli pečat zagrebške pošte. En tak izvod je prejel neki Bosko, in tudi na tem proglasu je bil zagrebški pečat.

Konferenca v Zagrebu.

Informativni značaj sestanka med radikalnimi odposlanci in federalisti.

ODPOSLANCA NRS V ZAGREBU.

Beograd, 12. aprila. (Z) Pri današnjem sprejemu novinarjev je sporočil minister pravde dr. Marković, da sta snoči odpotovala v Zagreb ministri n. r. dr. Marko Gjurčić in dr. Vojislav Janjić, da stopita kot odposlanca Narodne radikalne stranke v stik s Stjepanom Radićem. To se je zgodilo zato, da se do seje radikalnih poslancev, ki se sestanejo v soboto, 14. t. m., zberejo potrebni podatki o stališču Radićeve stranke. Radićeva delegata, poslanca dr. Maček in dr. Krnjević, sta namreč v Beogradu naglašala potrebo sporazuma, ker pa nista imela zadostnih instrukcij, nista mogla nič definitivnega reči in sta zaradi tega prosila delegata, naj pride kaka oseba iz Beograda v Zagreb, da se tamkaj nadaljujejo pregovori in da dobi ta odposlanec avtentične izjave in podatke. — O snočni seji ministrskega sveta je dejal minister dr. Marković, da je vlada odobrila predlog finančnega ministra glede raznih izrednih kreditov, in sicer ministroma za prosveto in za notranje zadeve. Nato se je začela debata o političnem položaju.

Zagreb, 12. aprila. (Z) Z današnjim jutranjim brzim vlakom sta dospela v Zagreb iz Beograda ministri n. r. dr. Marko Gjurčić in tajnik radikalne stranke dr. Vojislav Janjić. Nastanila sta se v Palace Hotelu. Kmalu potem je dr. Gjurčić posetil pokrajinskega namestnika dr. Čimica.

POSVETOVANJA.

Zagreb, 12. aprila. (Z) Danes dopoldne je bila konferenca med odposlancema Narodne radikalne stranke dr. Gjurčićem in dr. Janjićem ter predsednikom hrvatske republikanske seljačke stranke Stjepanom Radićem, ki se je začela ob 11 in pol. Po tej konferenci je bila seja revizionističnega bloka, na kateri je Radić poročal o svoji konferenci z radikalnimi delegatoma. Kasneje se je vršila skupna seja odposlancev Narodne radikalne stranke z delegati federalističnega bloka.

Zagreb, 12. aprila. (Z) Iz Sarajeva poročajo, da sta večeraj odpotovala v Zagreb voditelja muslimanov dr. Spaho in dr. Hrasnica h konferenci z zastopniki Radića in dr. Korošca.

RADIĆEVSKA MENTALITETA.

Beograd, 12. aprila. (Z) Današnja »Politika« objavlja oster napad na Radićevega odposlanca dr. Mačka zaradi njegovih izjav, ki so izšle v listih. »Politika« pravi, da ta gospod advokata izlaga in da bi morali mi po njegovi razlagi mirno čakati na polom bivše Avstro-ogrške monarhije in da tudi ne bi potrebovali zloma na solunski fronti. Ta članek je vzbudil veliko pozornost. Sedaj se pričakuje odgovor dr. Mačka.

SLABI IZGLEDI.

Zagreb, 12. aprila. (Z) Danes dopoldne se je vršila konferenca med radikalnimi delegatoma dr. Gjurčićem in dr. Janjićem, ki sta dospela semkaj, ter zastopniki Radićeve stranke. Konferenca je bila v hiši zagrebškega industrijalca Pripča. Semkaj so dospeli tudi zastopniki slovenske ljudske stranke dr. Korošec, Smodej, dr.

Breje in Kremžar, kakor tudi delegati jugoslovenske muslimanske organizacije dr. Djafer Kulenović, Kapetanović in Ajanović, ki so prišli v Zagreb na brzojavno povabilo podpredsednika hrvatske republikanske seljačke stranke dr. Mačka. V krogih hrvatske republikanske seljačke stranke smatrajo, da imajo ti porazgovori namen, pokazati svojim pristašam poskus za doseg sporazuma s srbskimi strankami, do čim vse te konference ne pomenjajo nič drugega kot pripravi podlago za morebitni prihod v Beograd. Dr. Korošec in dr. Spaho ne želita vezati usode svojih strank z Radićem, zlasti ne za primer njegove abstinence in polagata veliko važnost na pomoč Radića samega v narodni skupščini, ker veta, da brez njega njihova pozicija ne more priti v parlament v poštev. Kakor vse kaže, še ne pomenjajo vsi porazgovori, ki so se vršili v Beogradu in se sedaj nadaljujejo v Zagrebu med zastopniki radikalcev in Radićevcev, zblizanja glede skupnega delovanja, ampak so le informativnega značaja. To se da sklepati tudi iz izjav bivšega ministra dr. Gjurčića nekemu novinarju, kateremu je med drugim dejal, da sedanji korak Narodne radikalne stranke ni nič drugega kot poskus, da se vidi, ali in kaj se da napraviti z Radićem. Ponašlja, da ni naš poset nič drugega, kot odgovor na obisk Radićevih delegatov v Beograd. Posebnih navodil nimamo od svoje stranke. Nadalje je baje izjavil, da se ne bo nič odločilo na tem sestanku v Zagrebu, ampak šele 14. t. m., ko se sestane glavni odbor radikalne stranke.

Urednik je v razgovoru z dr. Gjurčićem dobil vtis, da izgledi za sporazum in za rešitev sedanje politične krize niso preveč rožnati, najmanj pa glede sporazuma med radikali in hrvatsko republikansko seljačko stranko.

STALIŠČE DŽEMIJETA.

Skoplje, 12. aprila. (B) Doslej se ne more doznati še nič pozitivnega o odločitvah, ki so padle na sestanku muslimanskih poslancev iz Južne Srbije. Celo glasilo »Hak« ne piše nič o tem. Njihov poslanec Čenak-Zija je s tremi tovariši odpotoval v Beograd, najbrže v posebni misiji. Ostali poslanci, ki ostanejo zaenkrat še v Skoplju, gredo v par dneh v Beograd.

PRVA DEMOKRATSKA SEJA.

Beograd, 12. aprila. (Z) Danes dopoldne so se sestali prvič po volitvah novi poslanci demokratske stranke k seji. Prisotnih je bilo 41 poslanec, ki so zastopali 45 mandatov, manjkalo pa jih je šest. Sejo je otvoril najstarejši poslanec, Ljuba Davidović, ki je podal kratek pregled o političnem položaju in dejal, da je zelo nejasen. Med demokrati in radikali ni bilo nikakih pogajanj. Radikalci se namreč odkrito razgovarjajo z neko drugo stranko, oziroma skupino. Predlagal je, naj se seja nadaljuje v soboto, ko bodo vsi poslanci v Beogradu. Po kratki debati se je določil čnevni red prihodnje seje, v zmislu katerega naj se razpravljajo o vseh nepravilnostih pri volitvah na škodo demokratske stranke in naj se odrede volitve za verifikacijski odbor v zbornici.

Naš spor z Italijo.

Beograd, 12. aprila. (B) Naš poslanik v Rimu Antonijević je bil danes dopoldne ob 11. uri pri ministrskem predsedniku Pašiću. Ta njegov poset pri predsedniku vlade se spravlja v zvezo z ureditvijo odnosov med našo državo in Italijo, za katero deluje kot predsednik naše delegacije. Poslanik Antonijević se te dni povrne na svoje mesto v Rimu z novimi navodili za nadaljnja pogajanja z Italijani.

Beograd, 12. aprila. (Z) Današnja »Politika« pravi, da se bo morda nadaljevalo delo paritetne komisije v Opatiji. Oficielni vzrok za prekinjenje konference so bili velikonočni prazniki, v resnici pa dejstvo, da stavlja Italijani take pogoje, da jih bo težko mogoče sprejeti. List meni, da se pogajanja najbrže ne bodo nadaljevala in da je lahko mogoče, da se paritetna komisija sploh več ne sestane.

Anglija sprejela turški predlog.

PRIČETEK LAUSANNSKE KONFERENCE 23. T. M.

London, 12. aprila. (T) Vlada Velike Britanije je sprejela predlog turške vlade, ki je predlagala, da naj se prične lausannska konferenca 23. t. m.

Za načelnika britanske delegacije je imenovan sir Rombold, vrhovni angleški komisar v Carigradu.

Sestanek v Parizu.

Posvetovanja med Poincarejem in Theunisom o o neutralizaciji Poruhrja.

Pariz, 12. aprila. (T) Jutri 13. t. m. dospeta v Pariz belgijski min. predsednik Thennis in zunanji minister Jaspas, da se sestane s člani francoske vlade. Sestanek je v zvezi z Loucheurjevim potovanjem v London in z Jaspasovim sestanekom v Milanu. Kakor poročajo iz vladnih krogov, se bo na tem sestanku razpravljalo v glavnem o vprašanju nevtralizacije Poruhrja.

Pariz, 12. (T) V svojem govoru, ki ga bo imel v Dunkerque v Loucheurjevi navzočnosti, bo izjavjal Poincaré stališče francoske vlade o poruhrskem vprašanju. (Glej članek »Francosko-angleško zblizanje« na drugi strani. Uredn.)

POLOŽAJ ANGLEŠKE VLADE.

London, 12. aprila. (T) Časopisje komentira izid glasovanja kot nepričakovano neprevidnost, ki nikakor ne more škodovati vladi. Kabinetna kriza je za sedaj izključena. Bonar Lawa smatrajo tudi opozicionarci za edinega moža, ki naj vodi do končne rešitve reparacijska vprašanja politiko Velike Britanije.

NEMŠKI PREDLOG.

Berlin, 12. aprila. (K) »Vorwärts« je ponatisnil vest »Chicago Tribune«, da govore v najvišjih berlinskih vladnih krogih, da naj Nemčija stavi svoje predloge glede reparacij. Kabinet se je prepričal, da mora Nemčija preprečiti iniciativo in opustiti svoje pasivno vedenje. Minister zunanjih zadev dr. v. Rosenberg bo stavil da lekošežno ponudbo v reparacijskem vprašanju, ki naj se izroči na pariški konferen-

ci. V Berlinu mislijo, da bi bila Anglija pripravljena dovoliti večje kredite za nakup surovin in da bi pristala na to, da se uspeh mednarodnega posojila, za katero bi morala Nemčija jamčiti, stavi na razpolago zavezniki silam. Nemčija bi ponudila tri milijarde zlatih mark, od teh pa bi dobila največji del Francija. Industrijalci bi se izjavili, da so voljni za zunanje posojilo s svojimi podjetji jamčiti. Do sklepa, da se stavi reparacijska ponudba, je privedel posebno pritisk iz Anglije. Anglija se boji francoske politične hegemonije na kontinentu in bo zato vsako pametno nemško ponudbo podpirala. »Vorwärts« poročajo dalje, da se bo nova nemška ponudba glasila v smeri, ki se razvile iz Loucheurjevih predlogov. Posebno bo Nemčija izjavila, da je pripravljena prevzeti francoske, italijanske in belgijske dolgove Ameriki in Angliji, če bi se Francija zadovoljila z manjšimi reparacijskimi plačili.

DRŽAVNI TAJNIK HAMM IZPUŠČEN.

Pariz, 12. aprila. (T) V Schornhorstu aretirana državnega tajnika Hammu so francoske okupacijske oblasti izpustile. Do demarkacijske črte ga je spremljal francoski oficir, ki mu je izročil povelje, da se ne sme nikdar več povrniti v poruhrsko ozemlje. Hamm je proti tej odredbi poslal pisemni protest generalu Degoutetu.

IZ NEMŠKEGA PARLAMENTA.

Berlin, 12. aprila. (D) Na seji državnega zbora je imel predsednik Loebe protestni govor proti Franciji. Med drugim je izjavil: Zdi se, da hočejo Francozi poznati nemški narod v obup. Ako je to res, najrt Francozov in Belgijcev, potem se močno varajo, ker bodo s tem le povečali naš odpor.

FRANCOZI V MAINZU.

Berlin, 12. aprila. (D) Včeraj so francoske čete zasedle v Mainzu tovarna in arzenale.

Razkol med italijanskimi klerikalci.

»NARODNI KATOLIČANI« ZA FAŠISTOVSKO VLADO.

Torino, 12. aprila. (T) Ljudska stranka se je razdelila v dve krili, in sicer je stopila desnica, ki cenj pozitivne vrednote fašizma, v ostro nasprotje z omahujočo levico, ki vidi v fašizmu samo negacijo. Desnica želi sodelovanja s fašisti, toda ne iz potrebe, ampak z odkritosrčnostjo, ki pristojna stranki, katero se mora upoštevati. Narodni katoličani, ki se ne strinjajo z zadržanjem don Sturza in želijo sodelovanja s fašisti, so izdali včeraj na italijanski narod proglas za ustanovitve nove politične formacije, in sicer za stranko, ki bo združevala zvestobo in ljubezen napram domovini in se bo borila proti vsaki boljševiški demagogiji.

Ljeningova krvava dedščina.

KRIZA SOVJETSKJE VLADE. — VSTAJA VERNIKOV V MOSKVI. — KRVAVI POBOJ — LJENIN UMIRA. — TRIUMFIRAT ALI TROCKIJ?

Pariz, 12. aprila. (D) Kakor poročajo listi, preživlja sovjetska Rusija strašno krizo. Zdi se, da pride z Ljeningovo smrtjo, ki se pričakuje vsak trenutek, ker je bolnik takorekoč v agoniji, do popolnega preokreta v politiki Rusije. Vedno bolj se ponavljajo nemiri, ki jih deloma inspirirajo ruski emigranti starega režima v Parizu, Londonu in Berlinu. Kmetje se upirajo strašnemu pritisku boljševiških komisarjev, posebno na neumljenim revizičnim živili in živine. Zadnje dni pa je vsled ukrepov sovjetske vlade proti cerkvi, ki loče popolnoma zatreti vsak verski čut v duši ruskega naroda in ga ovira v izvrševanju verskih dolžnosti, prišlo do pravega vstaja v Moskvi, zlasti zaradi obravnave proti verskemu poglavarju patriarhu Tihonu, ki ga namerava sovjetska vlada obsoditi na smrt. Upor so zanetili duhovniki, ki so organizirali kmete, da so pridrevli v Moskvo iz vse bližnje in dalnje okolice. Rdeče čete so navale na množice, ki se niso hotele umakniti. Boljševiški vojniki so udarili upor šele po krvavi boju s seljaki. Ubilih je bilo na stotine kmetov in duhovnikov. Toda vsi znaki kažejo, da upor ni zatrt, ampak da bo vstaja izbruhnila pri prvi prilikosti.

Pariz, 12. aprila. (D) Kakor doznava »Petit Parisien« iz Helsinkij, je Ljening izrazil željo, naj preide po njegovi smrti vladna oblast na njegove osebne prijatelje, ki jih smatra za najbolj sposobne, da napravijo red v sedanji zmeđi, namreč na Krasina, Kamenjeva in Rikova. Smatra se, da pride do triumvirata teh boljševiških voditeljev. Po drugih vesteh pa označujejo Trockega kot Ljeningovega naslednika.

RDEČE ČETE V VLADIVOSTOKU.

Pariz, 12. aprila. (K) »Journal« poroča iz Moskve, da so sovjetske bojne čete zasedle Vladivostok.

PROCES PROTI PATRIJARHU TIHONU.

Varšava, 12. aprila. (D) Listi poročajo, da se je pričel včeraj v Moskvi proces proti patrijarhu Tihonu in drugim svecnikom. Boljševiške oblasti so ga obtožile veleizdaje, češ da je bil v zvezi z raznimi buržoasjskimi državami.

PETROGRAJSKI METROPOLIT USTRELJEN.

London, 12. aprila. (K) Sotrudnik »Daily Telegrapha« poroča, da je bil petrogradski metropolit Benjamin, ki je bil pred nekaj leti obsojen na smrt in čegar usoda je bila dosedaj neznana, kakor se sedaj izve, v krvavi kleti izredne komisije ustreljen. (W)

AMERIŠKE REPRESALJE PROTI RUSIJI.

Pariz, 12. aprila. (T) Iz Washingtona poročajo, da je vlada Zedinjenih držav odgnala potni vizum Rusinji Kalenikov, ki je prišla v Ameriko v svrhu propagande za lačno Rusijo. S tem činom je pričela vlada izjavljati represalije proti Rusiji radi obsodbe katoliških duhovnikov.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: »Idijot.« Red D.
Opera: »Pisist« vever. Izv.
Kino Tivoli: »Devotika iz Piccadillya«
Lya Mara.
Kino Ideal: »Theodora«
Kino Matiča: »Letič avto.« II. del.
V Mariboru:
Narodno gledališče: Akademija »Ferijalnega Saveza«.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:
Tekoči teden: lekarnar Sušnik na Mariborskem trgu in Kurat na Gosposvetskem.

